

**โครงการเสริมสร้างความตระหนักเพื่อการลดปริมาณการใช้
บรรจุภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งในชีวิตประจำวันตามหลักการ 3R
และการจัดการปัญหาขยะในพื้นที่รายรอบมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์แบบมีส่วนร่วม**

ภูสิต ห่อเพชร

หลักสูตรวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

วิถีการบริโภคในสังคมไทยปัจจุบันที่เน้นความสะดวกรวดเร็ว ก่อให้เกิดวิกฤติใหม่ของปัญหาขยะพลาสติกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากการใช้ภาชนะและบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single-use plastics) จนกลายเป็นขยะมูลฝอย (solid waste) ที่มีปริมาณมากกว่าร้อยละ 80 ซึ่งขยะพลาสติกเหล่านี้ มีโอกาสไหลลงสู่แหล่งน้ำและทะเล ทำให้เกิดเป็นปัญหาขยะทะเล (marine debris) ในที่สุด ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ที่เราได้รับทราบข่าวเศร้าจากสื่ออยู่อย่างต่อเนื่อง ปัญหาขยะมูลฝอยและปัญหาขยะทะเลไม่เพียงแต่เป็นปัญหาในระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ แต่ยังเป็นปัญหาวิกฤตระดับโลก ซึ่งถูกยกระดับเป็นปัญหาระหว่างชาติที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงปัญหาของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ และเราสามารถเริ่มแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยการลดปริมาณการใช้ภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งในชีวิตประจำวัน โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงการสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียวในชีวิตประจำวัน ตามหลักการ 3R คือ การลดใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) รวมถึงการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ให้แก่นักศึกษาและบุคลากรมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ผ่านกิจกรรมในการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพภายในเขตมหาวิทยาลัย และการขยายผลสำเร็จดังกล่าวลงสู่พื้นที่โดยรอบ สอดคล้องกับนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอยโดยการลดขยะจากต้นทางของจังหวัดนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา เน้นการลดปริมาณขยะโดยให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยเฉพาะขยะอินทรีย์ (เศษอาหาร) ขยะรีไซเคิล (ขายได้) ช่วยลดปริมาณขยะทั่วไปเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

กิจกรรมต่าง ๆ ได้ถูกขับเคลื่อนร่วมกับนักศึกษาในนามชมรมพิทักษ์ทะเล ในรูปแบบการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ร่วมกับชุมชน (University-Community Engagement, UCE) โดยบูรณาการกิจกรรมนักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ทางทะเล สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ เข้ากับ การเรียนการสอน งานบริการวิชาการ และ งานวิจัย ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2554 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ อาทิ การร่วมประชุมวางแผน การ

ดำเนินการ และการสรุปบทวนผลการดำเนินการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเพนท์กระเป๋าผ้า “Say No to Plastic Bag” และกิจกรรม 8R ร่วมกับ ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา เพื่อรณรงค์ให้นักศึกษาและบุคลากร ตระหนักถึงการลดปริมาณพลาสติกใช้ครั้งเดียว 2) กิจกรรม “สถานีคัดแยกขยะพิทักษ์ทะเล” ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากกิจกรรมการคัดแยกขยะบริเวณถนนคนเดิน ตลาดช่วงเมืองน่าน จ.น่าน ซึ่งได้รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน 100 แห่งของโลก ในปี 2023 Green (Destinations Top 100 Stories 2023) เพื่อส่งเสริมการคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังได้อย่างถูกต้องในกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2567 และในพื้นที่ตลาดขายสินค้าชุมชน ตลาดนัด โบท่า กรีน มาร์เก็ต ณ อุทยานพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยการที่นักศึกษาจิตอาสา ช่วยอำนวยความสะดวกและให้ความรู้ในการคัดแยกขยะประเภทต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและสร้างความตระหนักให้แก่ผู้ทิ้ง ซึ่งไม่เพียงแต่การคัดแยกขยะรีไซเคิล (ขายได้) และโดยเฉพาะการคัดแยกขยะอินทรีย์ (เศษอาหารและน้ำ) ออกจากขยะอื่น ๆ เพื่อช่วยลดปริมาณขยะทั่วไป นอกจากนี้ กลุ่มนักศึกษายังช่วยกันแยกขยะที่เป็นพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single-use plastics) ประเภทต่าง ๆ บันทึกจำนวนชิ้นและน้ำหนัก ได้แก่ ถุงหูหิ้ว แก้วน้ำ หลอด ภาชนะใส่อาหาร และชิ้นส่วนพลาสติก และแสดงให้แก่ผู้เข้าร่วมตลาดทราบถึงปริมาณขยะพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งที่เกิดขึ้นจำนวนมาก และยังเสนอว่าพวกเขาสามารถทดแทนโดยการนำภาชนะบรรจุอาหารส่วนบุคคล ได้แก่ ถุงผ้าในการจับจ่ายใช้สอย ปิ่นโต และแก้วน้ำส่วนตัว เป็นต้น ผ่านแผ่นป้ายให้ความรู้ และหลักจากนั้น 3) การขยายผลกิจกรรมสถานีคัดแยกขยะฯ และการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะทะเลจากต้นทาง โดยการลดใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียว ร่วมกับโรงเรียนบ้านท่าสูง ในกิจกรรม “ท่าศาลา คอฟฟี่ สปริต” จัดโดย ชมรมท่องเที่ยวท่าศาลา นอกจากนี้ ยังมี 4) กิจกรรมการให้ความรู้ในการจัดการขยะเศษอาหารโดยหนอนแมลงวันลาย โดย ผศ.ดร. หนัซซัน คมเม่น อาจารย์หลักสูตรเคมี สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ แก่ชาวชุมชนหมู่ที่ 2 ตำบลท่าศาลา 5) กิจกรรมเก็บขยะชายหาดและบันทึกข้อมูลตามเกณฑ์ ICC (International Coastal Cleanup) ร่วมกับ ตัวแทนนักเรียนจาก 7 โรงเรียนภายในเขตอำเภอท่าศาลา กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ผู้นำและชาวชุมชน คณะบุคคลจิตอาสาเก็บขยะชายหาด ได้แก่ กลุ่มท่าศาลาบ้านเราและกลุ่ม Trash Hero ท่าศาลา เป็นต้น และ 6) การเพิ่มขีดความสามารถด้านวิชาการให้กับนักศึกษา โดยรับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและแนวทางการจัดการขยะพลาสติกก่อนลงสู่ทะเลของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดย ดร.วงศ์วีร์ โอวารินทร์ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ที่ผ่านมา ผลงานของนักศึกษาชมรมพิทักษ์ทะเล ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติประจำปีอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ผลงานระดับเหรียญทอง 5 รางวัล และระดับเหรียญเงิน 2 รางวัล จากกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (เดิมชื่อ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) และรางวัลอื่น ๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการจัดการขยะมูลฝอยจากต้นทางเพื่อลดปัญหาขยะทะเลจากต้นทาง เพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมทางทะเล กิจกรรมต่าง ๆ ได้รับการขับเคลื่อนร่วมกับ อาจารย์ ดร.จินดาหรรษา เปรมปราโมทย์ ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์